

V Dnevnikovem objektivu 6. marca 2026 je bil objavljen članek, ki ga pošiljam v vednost, da ga lahko širite med člani vaših društev in širše.

AKCIJA SKALA VZPOSTAVLJENA PRED 35. LETI 19. FEBRUARJA 1991

Akcija Skala je bilo tajno ime načrta, ki so ga izdelali v Upravi milice (v nadaljevanju: UM) Republiškega sekretariata za notranje zadeve (v nadaljevanju: RSNZ), v sodelovanju z odgovornimi osebami za varnostno in obrambno načrtovanje Skupščine Republike Slovenije (v nadaljevanju: Skupščine RS) za primer sklica zasedanja Skupščine RS v primeru izrednih razmer, neposredne vojne nevarnosti ali vojne. Načrt je predvideval ukrepe za organizacijo in izvedbo sklica delegatov po posameznih regijah, njihovo varovanje in prevoz od doma do zbirnega mesta, izvedbo in zavarovanje organiziranega in skupnega prevoza delegatov do lokacije zasedanja Skupščine RS, miličniško varnostno spremstvo na celotni relaciji potovanja ter zagotovitev ukrepov za varno vrnitev v kraj bivanja. Načrt je bil 19. februarja 1991 podrobno obravnavan na sestanku v Ljubljani in predan v nadaljnjo obdelavo inšpektorjem za operativo in za obrambno-varnostno načrtovanje uprav za notranje zadeve (v nadaljevanju: UNZ).

Vloga organov za notranje zadeve in slovenske milice v tem obdobju in akcija Skala

Plebiscitarno sprejeta odločitev decembra 1990, da želimo živeti v samostojni državi Sloveniji, je zavezala slovenske oblasti, da v šestih mesecih razglasijo neodvisnost države. V navedenem času je bila zelo pomembna vloga organov za notranje zadeve in slovenske milice. Milica je bila konec osemdesetih letih temeljna varnostna služba organov za notranje zadeve, organizirana na lokalni, regionalni in republiški ravni ter enotno vodena, kar je pomembno vplivalo na njeno delovanje. To še posebno velja za njeno delovanje v času demokratičnih in osamosvojitvenih procesov konec osemdesetih let 20. stoletja in v vojni za samostojno Republiko Slovenijo.

Slovenska milica je morala že po ustavni ureditvi in v skladu z zakoni varovati državo in družbo. Tako je UM RSNZ po večstrankarskih volitvah leta 1990 ažurirala varnostne in obrambne načrte tudi za primer, da bo potrebno na hitro sklicati in omogočiti delo Skupščini RS. Po plebiscitu so ukrepe dodatno operacionalizirali, načrtu pa dali operativno ime Akcija SKALA. Vse UNZ so 19. februarja 1991 dobile v zapečateni kuverti navodila o ravnanju v primeru aktiviranja Akcije Skala. Akcija Skala je predvidevala postopke ob skrivnem sklicu izrednega zasedanja Skupščine RS. Če

zasedanja ne bi mogli izvesti v prostorih skupščine, bi to potekalo na rezervnih lokacijah - v kadetski šoli za miličnike v Tacnu ali Centru za obrambno usposabljanje v Poljčah. Določen je bil transport delegatov na zasedanje skupščine po varnih poteh s pomočjo milice. Zelo natančno je bilo določeno, kako se bo izvedel sklic skupščine preko UNZ in posameznih postaj milice (PM). V kratkem: načrt je vseboval vse od obveščanja delegatov, prevoz do izbrane lokacije in varnostno spremstvo na relacijah, ki so bile posebej izbrane.

Aktiviranje signala Skala

Do sklica tajnega izrednega zasedanja Skupščine Republike Slovenije je prišlo 29. junij 1991, zasedanje pa se je začelo ob 22. uri v prostorih današnjega državnega zbora na Šubičevi 4 v Ljubljani. Ob aktiviranju signala SKALA so v načrtu določeni miličniki po naslovih bivališč ali na delovnih mestih začeli obveščati delegate vseh treh zborov Skupščine RS o sklicu izrednega zasedanja skupščine. Sektorji stalnega dežurstva UNZ, ki so 29. junija 1991 prejeli šifrirano depešo o aktiviranju signala Skala, so to takoj posredovali PM ter postajam prometne milice na svojem območju. Na PM so bili vpoklicani šifrerji, ki so vsebino depeše dešifrirali. Inšpektorji milice UNZ, delavci sektorja stalnega dežurstva in dežurni miličniki na PM so ob aktiviranju signala ravnali v skladu z opomniki. Dežurni miličnik je o prejemu signala takoj obvestil komandirja PM ali od njega pooblaščenega starešino enote. Eden izmed njiju ali pa kar oba sta prišla v enoto ter odprla kuverto s signalom Skala, v kateri je bil opomnik oziroma sklicni plan, ki je določal, da je potrebno takoj obvestiti delegate in organizirati prevoz. Komandirji PM oziroma njihovi namestniki so iz enote osebno po telefonu obveščali delegate o nujnem sklicu zasedanja Skupščine RS. Obveščanje so opravili konspirativno, saj so se po telefonu lahko pogovarjali izključno z delegatom. Nikomur drugemu, niti svojim ženam, niso smeli razkriti vsebine obvestila. Obveščanje tistih, ki po telefonu niso bili dosegljivi oziroma se niso javili, pa je na naslovu njihovega bivanja opravila patrulja milice.

Delegate so, v skladu z načrtom, povabili na zbirno mesto, od koder je bil organiziran skupni varovani prevoz v Ljubljano. Ta prevoz ni bil enostaven, saj je bila vsa Slovenija zaradi oboroženih spopadov z enotami JLA prekrižana s cestnimi ovirami in barikadami. Nalog so se enote milice lotile resno in jih v celoti izpolnile. Večino delegatov so po različnih poteh in kljub zaporam na glavnih prometnih relacijah, ki so onemogočale normalno potovanje in komunikacijo, varno in pravočasno pripeljale na zasedanje Skupščine RS. Po opravljenem prevozu so vozila odpeljali na parkirni prostor,

varovan po posebnem načrtu UNZ Ljubljana, na kar so se vsi skupaj umaknili v zgradbo UNZ Ljubljana in počakali, da se je izredna nočna seja skupščine zaključila.

Potek zasedanja Skupščine RS

Na zasedanju Skupščine RS, ki je potekalo v noči z 29. na 30. junij, so se delegati seznanili s poročili predsednika Predsedstva Republike Slovenije Milana Kučana, predsednika Izvršnega Sveta Skupščine Republike Slovenije Lojzeta Peterleta, ministra za obrambo Janeza Janše, ministra za notranje zadeve Igorja Bavčarja in ministra za zunanje zadeve dr. Dimitrija Rupla. Z minuto molka so počastili spomin na padle v prvih dneh vojne.

Med zasedanjem skupščine je ob 23.50 uri v bližini objekta Skupščine RS prišlo do streljanja na dva miličnika, ki sta opravljala varovanje cestne barikade v križišču Aškerčeve ulice in Titove ceste v Ljubljani. Pri tem je bil eden od miličnikov ubit. Storilec je s kraja dejanja nadaljeval vožnjo do poslovne zgradbe Smelt na Titovi cesti, kjer so miličniki morilca med prisilnim ustavljanje vozila ubili. Tam so bili tudi mladi miličniki, ki so v juniju končali šolanje v Tacnu in takoj doživeli ognjeni krst.

30. junija 1991 ob 00.50 uri je predsedujoči na 22. seji skupščine, dr. Franc Bučar, za trenutek zaustavil razpravo in predal besedo ministru za notranje zadeve Igorju Bavčarju rekoč (citat): *?'Predno bi nadaljevali z razpravo, bo gospod Bavčar dal še novo obvestilo. Prosim!?'* Minister Bavčar je nadaljeval (citat): *?'Gospe in gospodje! Nič posebej nenavadnega za te razmere, vendar pa bi vas rad obvestil, da je prišlo pred nekaj minutami do grobe kršitve premirja s strani diverzantske skupine Jugoslovanske armade. Njeni pripadniki so na križišču Šubičeve in Titove streljali proti skupščini. Milica jih je prestregla na križišču pri Smeltu in eden od njih je ujet, drugi se je zatekel v Smelt. Zdaj izvaja policija to blokado. Predlagal bi, domnevam, da je to ena od načrtovanih provokacij, s katero se želi motiti tudi to zasedanje, ki je bilo sicer sklicano na poseben tajen način, in če smem, bi rad predlagal parlamentu, da svoje delo skrajša?' (R.B).*

V tem delu je vsekakor potrebno navesti, da je šlo v konkretnem primeru za umor miličnika Stanka Straška pri eni od cestnih barikad blizu skupščine, katerega naj bi po prvih informacijah storil eden od pripadnikov *'diverzantske skupine JLA'* 29. junija 1991 ob 23.50 uri. Takoj po umoru je *'diverzant'* pobegnil z odtujenim vozilom proti Bežigradu in bil nekaj minut kasneje ubit v oboroženem spopadu s pripadniki PEM UNZ Ljubljana – mesto v neposredni bližini podjetja Smelt. Takoj po spopadu je bila z najdbo vojaške knjižice pri ubitemu ugotovljena dejanska identiteta morilca in sicer je šlo za

pripadnika ene od enot TO, ki je, v posebnem psihičnem stanju zaradi vojnih dogodkov, samovoljno zapustil svojo enoto TO in ne ?diverzanta JLA?, kar je bilo kasneje potrjeno tudi s primerjavo odvzetih prstnih odtisov .

Tajna seja republiške skupščine je bila nato med 01.03 in 02.50 uro prekinjena in se je nadaljevala ob 03. uri, ko je po obravnavi poročila Predsedstva RS in Vlade RS sprejela šest sklepov in je med drugim najostreje obsodila brutalno agresijo jugoslovanske armade in zveznih organov na ozemlje Republike Slovenije, zavrnila ultimate agresorja ter izreka priznanje vsem državljanom in državljanom, pripadnikom Teritorialne obrambe in policijskih sil Republike Slovenije za hrabro in uspešno obrambo države.

Ob zaključku zasedanja so bili delegati obveščeni o vrstnem redu odhajanja domov. Prvi so odšli delegati iz Nove Gorice, drugi iz Grosuplja, Ribnice in Kočevja, naslednji iz Maribora in Ptuja, iz Celja in kot zadnji iz Murske Sobotne in Slovenj Gradca. Skupine delegatov za različne smeri so počakale v avli pred izhodom. Od tu so jih pospremili miličniki, odgovorni za zagotovitev varnega prevoza, do vozil *in jih varno pripeljali na svoje domove*. Delegati, ki so prišli v Ljubljano s svojimi vozili ali peš so se lahko vrnili domov sami, saj so bile razmere dovolj varne.

Prav je, da se ob 35. obletnici javnost seznanila z izjemno dobro izvedeno operativno akcijo, da so lahko delegati Skupščine RS v času vojne sprejeli ključne odločitve iz svoje pristojnosti po takratni Ustavi Republike Slovenije. O akciji in marsikateri drugi aktivnosti, ki jih je v času vojne izvajala izključno milica, do sedaj ni veliko ali skoraj nič znanega ali objavljenega.

dr. Tomaž Čas, predsednik ZPVD Sever